

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

Buxoro davlat universiteti ilmiy
ishlar va innovatsiyalar bo'yicha
prorektor *[Signature]* prof., T. H. Rasulov

**09.00.04. – “IJTIMOIY FALSAFA”
IXTISOSLIGI BO'YICHA KIRISH IMTIHONI DASTURI VA
BAHOLASH MEZONI**

BUXORO - 2024

Tuzuvchilar: falsafa fanlari doktori, professor Salomova H.Yu. *SXJ*
falsafa fanlari doktori, professor Namozov B.B. *Obraf*
f.f.f.d. (PhD), dots. D.K.Sayfillayeva
f.f.f.d. (PhD), dots. B.B.Dehqonov

Taqrizchilar: *Prof* f.f.d., prof. G.Navro'zova,
Prof f.f.f.d (PhD), dots. Qodirov D.H.

Ushbu dastur "Islom tarixi va manvashunosligi, falsafa" kafedrasining 2024
yil 29-avgust bo'lib o'tgan majlisida tasdiqlangan.

09.00.04. – "Ijtimoiy falsafa" ixtisosligi bo'yicha tayanch doktoranturaga
kiruvchilar uchun ushbu dastur Universitet kengashida muhokama etilgan va
tasdiqlangan.

KIRISH

09.00.04 - Ijtimoiy falsafa ixtisosligi bo'yicha malakaviy imtihoni ilmiy pedagogik kadrlarni davlat attestatsiyasidan o'tkazishning tarkibiy qismidir. Ijtimoiy hodisalarni yaxlit, bir butun hodisa sifatida tadqiq etish fanning maqsadini tashkil etadi. Mazkur maqsadni amalga oshirish uchun ijtimoiy hodisalarning rivojlanishini, jamiyat hayoti va taraqqiyoti, inson kamolotidagi o'rni va ahamiyatini tahlil qilish kabi vazifalarni bajarilishi bilan bog'liqdir. 09.00.04-Ijtimoiy falsafa ixtisosligi bo'yicha to'zilgan malakaviy imtihoni dasturi umumiy falsafa fanining bir tarmog'i bo'lib, ilmiy xodimni yuqori malakali mutaxassis bo'lishi uchun eng muhim bilimlarni o'z ichiga oladi. Imtixon topshiruvchi tadqiqotchi yuqori darajada nazariy va amaliy tayyorgarlikka ega bo'lishi, ijtimoiy falsafaning boshqa ijtimoiy siyosiy fanlar bilan bog'liq, ilmiy-metodologik masalalardan xabardor bo'lishi, shu bilan birga, u o'z bilimidan ilmiy va amaliy vazifalarni to'g'ri hal etishda foydalana bilishi lozim.

Dasturning maqsadi va ahamiyati – tadqiqotchilarda ijtimoiy falsafa fani mohiyati, shakllanish bosqichlari, hozirgi holati, jamiyat hayotidagi o'rni, jamiyat va inson zamon talablari asosida tahlil etib, globallashtirish sharoitida ma'naviy yangilanish va o'zlikni anglash jarayonlari haqida bilim berishdan iborat.

Ijtimoiy falsafaning asosiy tushunchalari, qonun va kategoriyalari tizimi xususiyatlari. Fan maqomini belgilovchi tamoyillar va xususiyatlar. Ijtimoiy falsafa paradigmalarining o'zgarishi. Jamiyat va insonning mohiyati, xususiyatlari, rivojlanish omillari, qonuniyatlari, istiqboli. Jamiyatning vujudga kelishi, taraqqiyot bosqichlari. Jamiyatning ijtimoiy tarkibi, moddiy va ma'naviy hayoti, ommaviy va siyosiy tashkilotlarning rivojlanib, o'zgarib borishi. O'zbekistonning mustaqilligi sharoitida jamiyat va inson falsafasini o'rganish zaruriyati va ahamiyati. Ijtimoiy falsafaning vazifalari: gnoseologik, nazariy metodologik; pedagogik-didaktik; prognozlashtirish, modellashirish; tashkillashtirish-boshqarish va boshqalar.

Ijtimoiy ong - jamiyat hayotida muayyan ijtimoiy guruhlariga xos qarashlar, g'oyalari tizimi. Ijtimoiy ong tizimining ijtimoiy borliq bilan uzviy bog'liklig'i.

Ijtimoiy ong shakllarining vujudga kelishi va rivojlanish qonuniyatlari. Ijtimoiy ongning nisbiy mustaqilligi, uning jamiyat hayoti va taraqqiyotiga qudratli ta'sir ko'rsatishi. Falsafa ijtimoiy ongning o'ziga xos shakli. Diniy ong va uning xususiyatlari. Axloqiy va xuquqiy ongning o'zaro munosabati. Individual ongning ijtimoiy ongga bog'liqligi. Shaxsning ijtimoiylashuvida ijtimoiy ongning ahamiyati.

Jamiyat – tabiatning tarkibiy qismi. Jamiyatning tarixiy rivojlanish shakllari, ularning mohiyati va xususiyatlari. Jamiyatning evolyusion va revolyusion taraqqiyoti modellari. Urug', qabila, elat, millatning asosiy belgilari. Jamiyatning yaxlit ijtimoiy birligini taminlash omillari va uning o'zgarish dinamikasi. Kishilik jamiyati tabiat taraqqiyotining muayyan bosqichida vujudga kelgan ijtimoiy munosabatlar yig'indisidir. Jamiyat – odamlar va ular uyushmalari faoliyatining maxsuli. Inson – ijtimoiy munosabatlar ob'yekti va sub'yekti sifatida. Jamiyatning iqtisodiy, siyosiy ma'naviy hayoti. Iqtisodiyot va ma'naviyatning uzviy bog'liqligi ijtimoiy taraqqiyot va inson omilining oshib borish qonuniyati. Bugungi kunda O'zbekiston jamiyati taraqqiyotining strategiyasi.

Tabiat va jamiyat, ularning o'zaro bog'liqligi va bir biriga ta'siri. Tabiiy muhit, jamiyat hayoti va rivojlanishining doimiy va zaruriy shartidir. Aholi tarixiy jarayonlarining sub'yekti. Jamiyat taraqqiyotining ijtimoiy omillari. Tabiat va jamiyat munosabatlari. Insonning tabiatga tasiri ishlab chiqaruvchi kuchlari rivojlanish darajasiga, ijtimoiy tuzum xarakteriga, jamiyat va kishilar kamolot darajasiga bog'liqligi. Mustaqil O'zbekistonda jamiyat rivojlanishida tabiiy va ijtimoiy omillar rolining oshib borishi. Geografik determinizm va uning ijtimoiy falsafiy tahlili.

Moddiy ishlab chiqarish tushunchasi. Ishlab chiqarish tushunchasi, jamiyat bilan tabiatning bir biriga tasir etish jarayoni. Ishlab chiqarish kuchlarining tabiatga ta'siri va uning oqibatlari. Ishlab chiqarish munosabatlari. Ishlab chiqarish usullari. Inson jamiyatning asosiy ishlab chiqaruvchi kuchidir. Ilmiy texnika revolyutsiyasi va uning mehnat unumdorligi o'sishiga ta'siri. Ishlab chiqarish kuchlari bilan ishlab

chiqarish munosabatlarning o'zaro bog'liqligi. Fanning ishlab chiqarish kuchiga aylanish jarayoni, ishlab chiqarish munosabatlari tizimi, ishlab chiqarishning intellektuallashuvi. Mustaqillik sharoitida ishlab chiqarish kuchlari va ishlab chiqarish munosabatlari rivojlantirish omillari.

"Ma'naviy hayot" tushunchasi. Ma'naviy salohiyat jamiyat moddiy iqtisodiy hayotining asosi. Jamiyat ma'naviy hayotida tarixiy me'rosga vorislik va yangilanish muammolari. Ta'lim tarbiya tizimini isloh qilish jamiyat ma'naviy hayotining takomillashtirish omili. Ma'naviy integratsiyaning ijtimoiy falsafiy masalalari. Ma'naviy tahdidlar va ularning tahlili. "Ommaviy madaniyat" tahlili, uni bartaraf etish muammolari. Ma'naviy madaniy tushunchaning falsafiy mazmuni. Milliy urf-odat va an'analarning ma'naviy madaniyat yuksalishida ahamiyati.

Moddiy ne'matlar ishlab chiqarish - jamiyat rivojining zaruriy sharti. Moddiy ehtiyojlarini qondirish va manfaatdorlik jamiyat iqtisodiy hayotining bosh maqsadi. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni jadal rivojlantirish. rag'batlantirish va qo'llab quvvatlash bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning Vazirlar Maxkamasi Kengashining qo'shma majlisidagi nutqi asosida (2017 yil 16 yanvar). Jamiyat iqtisodiy va sotsial taraqqiyotida mehnatning roli. Bozor munosabatlariga o'tish sharoitida mulkchilikning muqobil shakllarini vujudga keltirish zarurligi. Mulk va mehnatga munosabat. Iqtisodiyot va madaniyatning uzviy bog'liqligi. Raqobat – bozor munosabatlari sharoitida iqtisodiy hayotning zarur sharti. O'zbekistonda inqirozga qarshi choralar dasturi doirasida amalga oshirilgan islohotlar. Harakatlarni strategiyasining ustuvor yo'nalishlari.

Jamiyatning siyosiy hayotida davlatning o'mi va roli. Demokratik jamiyatda nodavlat tashkilotlarning tutgan o'mi. Siyosiy partiya, jamoat tashkilotlari va ijtimoiy harakatlar demokratik jamiyat siyosiy hayotining tarkibiy qismi. Demokratik qadriyatlarini qaror toptirish siyosiy islohotlarning bosh maqsadi. Huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etish - islohotlar jarayonining strategik

maqsadi. Konstitutsiya – demokratik jamiyatning siyosiy va huquqiy hayotini takomillashtirishning muhim vositasi. Siyosat va huquqiy madaniyatni takomillashtirishda jamoatchilik fikri xamda ta'lim - tarbiya institutlarining umi.

"Sosial hayot" tushunchasi. Jamiyat hayotining gorizontaal kesimi: sinflar, sotsaal guruhlar, ijtimoiy qatlamlar. Mobillik - ochiq, demokratik jamiyatning sotsial hayotiga xos xususiyat va uning yo'nalishlari. Jamiyat hayotining vertikal kesmi: sotsial stratifikatsiya, mulkka egalik va mulksizlik. Elita - demokratik jamiyat sotsial tarkibining muhim elementi. Mulkdorlar sinfining shakllanishi va jamiyat taraqqiyotidagi barqarorlikni ta'minlash muammolari. Kuchli ijtimoiy himoya – o'tish davrining asosiy tamoyillaridan biri.

"Fuqarolik jamiyati" tushunchasi. Fuqarolik jamiyati barpo etish – jahon ijtimoiy hayotining bosh yo'nalishi. Fuqarolik jamiyatida davlatning o'rni va roli. O'zbekistonda huquqiy davlat, demokratik jamiyat qurilishining asosiy vazifalari. Fuqarolik jamiyatini barpo etishda siyosiy va huquqiy madaniyatni takomillashtirish zarurligi. O'zbekistonda fuqarolik jamiyati barpo etishning o'ziga xos xususiyatlari: yutuqlar, imkoniyatlar va muammolar. Kuchli davlatning kuchli jamiyatga o'tish tamoyili.

Ijtimoiy sheriklik tushunchasi. Ijtimoiy sheriklikning soxalari. Ijtimoiy sheriklik turlari. Ijtimoiy sheriklik tamoyillari. Ijtimoiy sheriklik qonuniy asoslari, tomonlarning kafolatlari. Fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasida ijtimoiy sheriklikni yo'lga qo'yish va rivojlantirishda xalqaro va xorijiy tajribalar.

Jamoatchilik sub'yektlari tushunchalari. Jamoatchilik nazorati insituti jamiyatning davlat bilan o'zaro samarali aloqasini ta'minlash. Davlat hokimiyati va boshqaruv organlari tomonidan qonun hujjatlarinig ijro etilishi ustidan jamiyat, fuqarolik insitutlari nazoratini amalga oshirishning shaffof va samarali huquqiy mexanizmi. Nodavlat notijorat tashkilotlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, siyosiy partiyalar hamda kasaba uyushmalari - jamoatchilik sub'yektlari sifatidagi faoliyati. Ommaviy axborot vositalari esa davlat organlari va jamoatchilik o'rtasidagi mustahkam aloqa o'rnatuvchi, ma'lumotlar ochiqligini ta'minlovchi

vosita sifatida faoliyati.

Sharq, va G'arb ijtimoiy falsafasida insonning mohiyati to'g'risidagi muqobil ta'limotlar. Inson – biosotsial mavjudot. Inson mohiyatining ko'p o'lchamligi. Ijtimoiy antropologiyaning ijtimoiy-falsafiy masalalari. Inson borligi. Insonning kelib chiqishi va inson borlig'i haqidagi zamonaviy ta'limotlar.

Shaxs - inson sifati va fazilatlari. «Individ» «shaxs» va «individuallik» tushunchalari, ularning uzviy bog'liqligi va o'ziga xosligi. Shaxsning noybog'liigi va takrorlanmasligi. Jamiyat taraqqiyotida shaxsning roli muammosi. Shaxs shakllanishida oila, mahalla, mehnat jamoalari va ta'lim - tarbiya muasasalarining hamkorligi shaxs dunyoqarashining shakllanishi va rivojlanishida jamoat tashkilotlari va o'z o'zini boshqarish tizimining funksional mohiyati.

Ijtimoiy falsafada erkinlik va zaruriyat masalasi. Shaxs erkinligi tarixiy zaruriyatni anglash, ma'naviy kamolotga erishish imkoniyati. Shaxs tiplari. «Shaxs sifatini» belgilovchi xususiyatlar. Shaxs erkinligi va ma'suliyatining uzviy bog'liqligi. Shaxs o'z-o'zini tarbiyalovchi va o'z-o'zidan rivojlanuvchi tizim. Shaxs faolligi mezonlari va yo'nalishlari. Shaxs erkinligi va tashabbuskorligi va mustaqilligini kuchaytirish - fuqarolik jamiyati shakllanishining muhim omili.

Hozirgi zamon umumbashariy muammolarining mohiyati va xususiyatlari. Muammolarning turkumlashtirish yo'nalishlari. Yer yo'zida tinchlikni saqlash, yadroviy urushni oldini olish xalqaro xavfsizlikni ta'minlash muammosi.

Butun dunyoda tabiat boyliklarini asrash, ulardan oqilona foydalanish, tabiatni muxofaza qilish, ekologik hal qilish, jahonda yuqumli kasalliklarning tarqalib ketishini oldini olish. Rivojlanayotgan mamlakatlarga yordamni kuchaytirish. Xalqaro terrorizm, ekstremizm, korruptsiyaga qarshi kurash. Umumbashariy muammolarni hal qilishda xalqaro hamkorlikni yanada kuchaytirish. Imkoniyat va zaruriyatni oshib borishi. Umumbashariy muamolari hal qilishda O'zbekistan Respublikasining hissasining ortib borishi.

Ijtimoiy falsafada «model» tushunchasi va uning mohiyati, mazmuni, ijtimoiy harakatlarni bilishda modellashtirish. Jahon sivilizatsiyasi rivojlanishining - ijtimoiy falsafiy masalalari. Jaxon sivilizatsiyasini shakllantirishning muhim asoslari. Sharq

va G'arb sivilizatsiyalari ilg'or tomonlari va yutuqlarining uyg'unlashuvi natijasi. O'zbekiston ijtimoiy tarakiyotining o'ziga xosligi. Tarakiyotning «O'zbek modeli»

O'zbekistonda huquqiy davlat shakllanishining huquqiy asoslari. Ijtimoiy rivojlanishning tadrijiyligi, milliy mentalitet va salohiyati mosligi.

Ma'naviy-axloqiy ijtimoiy ta'xidlarning kelib chiqish sabablari. Ta'xidlarning turlari va unga qarshi choralar xakida. O'zbekistonda ma'naviy-axloqiy va ijtimoiy ta'hdidlarga qarshi kurash bo'yicha olib borilayotgan chora ta'dbirlar. Ma'naviy axloqiy qadryatlarni asrab-avaylash, jamiyat ma'naviy-axloqiy sog'lomligini kafolati. «Ommaviy madaniyat» ta'hdidi va globallashuv xususiyatlari. OAV va axborot texnologiyalarining imkoniyatlari. Yoshlarni Vatanga muhabbat, boy tarixga ega ota bobolarning muqaddas diniga sadoqat ruhida tarbiyalash qalbi va ongida kurashning samarali usuli sifatida. Xalqaro terrorizm, ekstrezm, korrupsiyaga qarshi kurash.

Milliy goya va ma'naviy hayot. Ma'naviy qadriyatlar va milliy o'zlikni anglashning tiklanishi (I.A.Karimovning «Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch» asari asosida).

Adabiyotlar ro'yxati

Rasmiy hujjatlar va manbalar.

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2016. - 40.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. Toshkent: O'zbekiston, 1997.
3. Karimov I.A. To'la asarlar to'plami. 1-23 jildlar. Toshkent: O'zbekiston, 1996-2015.
4. Karimov i.A. «Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch». Toshkent: O'zbekiston, 2014. - Toshkent Ma'naviyat, 2008.
5. Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. -Toshkent: O'zbekiston, 2011. - 440
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning «Mamlakatimizni

2016 yilda ijtimoiy-iktisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga muljallangan iktisodiy dasturi» 2017-202 b.

7. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.O'zbekiston Respubliyası Prezidenti lavozimiga kirish tantanali marosimiga bagishlangan Oliy maxlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutki. /Sh.M.Mirziyoyev.- Toshkent "O'zbekiston". 2016. -56 b.

8. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik - xar bir raxbar faoliyatining kundalik kridasi bulishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlariva 2017 yilga muljallangan iktisodiy dastuming eng muxim usuvor yunafishlariga bagishlangan Vazirlar Maxkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza. 2017 yil 14 yanvar - Toshkent "O'zbekiston" 2017-104 b.

9. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustivorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi/ O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi kabul kilinganligining 24 yilligiga bagishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi 07-12-2016-Toshkent "O'zbekiston" 2017 48 b.

10.Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalkimiz bilan birga kuramiz. - Toshkent "O'zbekiston" 2017 491 b.

13. "O'zbekiston Respublikasining yanada rivojlantirish bo'yicha X,arakatlar strategiyasi to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947- son Farmoni. O'zbekiston Respublikasi Kmun xuyjatlan tuplami.2017 yil 6-son,70-modda,20-son .354-modda,23-son.448 modda.37-son 982-modda.

14. "O'zbekiston Respublikasida Ma'muriy islohotlaro konsepsiyasini tasdiqdash to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 9 sentyabrdagi PF-5185 Farmoni."Xalk so'zi" gazetasining 2017 yil 9 sentyabrdagi 180 (6874)soni

Darsliklar va o'quv qo'llanmalar

1. Osnovni filosofii :Uchebniik dlya vrasshix uchebniix zavedeniy / Pod

- red.M.A.Axmedovoy i V.S.Xana. - T., 2004. -496.
1. Ijtimoiy falsafa. O'quv uslubiy kullanma. - T.: TDPU, 2008.
 2. Tuychiyev B.T., Ziyavutdinova X. Osnovy sotsialnoy filosofii. - T., 2009.
 3. Tuychiyev B.T. Sotsialnaya filosofiya. -Tashkent: Universitet, 2015.
 4. Falsafa (Ma'ruza matnlari). -T., 2000.
 5. Muminov I.M.O'zbekistonda ijtimoiy falsafiy tafakkur tarixidan. -T.: «Fan», 1994.
 6. Falsafa. Komusiy lugat./Mas'ul muxarrir K.N.Nazarov -T., 2004.
 7. Falsafa : ensiklopedik lugat. Mas'ul muxarrir M.N.Abdullayeva. - T., 2010.
 8. Ma'naviyat: Asosiy tushunchalar izoxli lug'ati //Mas'ul muxarrir K.N.Nazarov .-T., 2009.-7606.
 9. O'zbekiston falsafasi tarixi. 1-jild. -T.: UzMU, 2013.
 10. Yu.Barulin S. Sotsialnaya filosofiya.M., 1997.
 11. Momdjyan K.X. Vvedeniye v sotsialnuyu filosofiyu. -M., 1996.
 - 12.Sprikin A.G. Filosofiya. -M., 2000.
 - 13.Krapivenskiy A. Sotsialnaya filosofiya. -M., 1998.
- Ilmiy monografiya, risola va makolalar:
1. Abdulla Avloniy. Turkiy Guliston yoxud axloq. -T., 1994.
 2. Abduraximov B.Tarixiy meros milliy istiklol mafkurasining poydevori.// Moziydan sado, 2000. №3. -2-5-6.
 3. Alikulov Xaydar . Falsafiy meros va ma'naviy-axloqiy fikr rivoji. - T., 2009.
 4. Amir Temur. Tuzuklar. - Toshkent, 1993.
 5. A'zamxujayev S. Turkiston muxtoriyati: milliy demokratik davlatchilik kurilish tajribasi. - T.: Ma'naviyat, 2000. -168 b.
 6. Axmedov B. Amir Temur. - Toshkent , 1993.
 7. Axmedshina F. Tarixiy xotira - xalk ma'naviyatining asosi.// Mulokrt, 2000. №3-21-226.
 8. Beruniy. Asarlar. 6 tomlik. T., 1973.

9. Bromley Yu.V. Ocherki teorii etnosa. -M.: Nauka, 1993. 412s.
10. Yu.Bobojonova N.Totalitar tuzumning kam sonli millatlarga nisbatan olib borgan siyosati (1930-1960 yillar) //Ijtimoiy fikr. Inson xukukdari. №3 (27), 2004, 106-111 b.
- 11.Jaxon falsafasi. - Toshkent: Shark; 2004.
- 12.Zotov A.F. Zapadnaya filosofiya XX veka. - M., 2001.
- 13.Jumaboyev I. O'zbekistonda falsafiy va axloqiy fikrlar tarakkiyoti tarixidan. - Toshkent, 1997.
14. Jurayev N. Tarix falsafasi : tushuncha, mohiyat va siyosat. -T.: Ma'naviyat, 1996. -192 b.
- 15.Jurayev N. Milliy istikdol goyasi va tarixni anglash// Jamiyat va boshkaruv, 2003. №2. -5-76.
- 16.Siyoyeva D. Soxta va chin haqiqatlar yoxud tariximizning ukilmagan saxifalari xususida. // Tafakkur , 1998. №3. -64-69 b.
17. Ibn Sina. Izbrannyye filosofskiyе proizvedeniya.M., 1980.
- 18.Istoriya filosofii.-M.: 1998.
- 19.Кадырова Z.R., Karimov B.R., Sharipov A.D., Aliyeva V.R. Tolerantnost, globalizatsiya i sotsialnoye razvitiye. Tashkent, 2011. 160s.
- 20.Kamyu A. Buntuyuchiy chelovek. -M.: 1992.
- 21.Karimov B.R. Millat, inson va til : tarakkiyot muammolari. - Karshi: Nasaf, 2003.-1316.
- 22.Klassicheskaya nauka Sredney Azii i sovremennaya mirovaya sivilizatsiya./Otv. Redaktory P.K.Xabibullayev i A.F.Fayzullayev . -T.: Fan, 2000. -416s
- 23.Levitin L. O'zbekiston tarixiy burilish pallasida. T., 2001.
- 24.Madayev Sh. Milliy mentalitet va demokratik tafakkur. -T., 2008.
- 25.Muminov I.M. Amir Temurning U rta Osiyo tarixida tutgan umi va roli Toshkent, 1993.
- 26.Muminov A.G. Axborotlashgan jamiyat. T., 2014.
- 27.Mir filosofii. V 2-x tomax. -M., 1989.

28. Milliy ong va milliy gurur dialektikasi. // Iktisod va xisobot, 1997. 11-12.- 63-64 b.
29. Mustabid tuzumning Uzbekiston milliy boyliklarini talash siyosati: tarix shoxidligi va sabablari (1865-1990). /D. Alimova tax.os./ UzRFA Tarix instituti, -T.: Shark, 2000. -432b.
30. Nitsche F. Sochineniya v dvux tomax. -M.: Mysl, 1990.
31. Odilov K. Ijtimoiy tarbiya va milliy ong. // Xalk ta'limi, 1997. №5. - 24-30 b.
32. Otamurodov S. Globalashuv va millat. T., 2008. -2046.
33. Otamurodov S. Talaba yoshlarning milliy uzligini anglashi. // Ijtimoiy fikr. Inson xukuklari, 2000 №2 (9-10). -155-159 b.
34. Rajabov K., Xaydarov M. Turkiston tarixi. - T.: Universitet, 2002. -166.
35. Rassel B. Mudrost Zapada. M. 1998
36. Ruzmatova G. Freydizm falsafasida inson masalasi. - Toshkent, 2009.
37. Ruzmatova G. Zamonaviy Garb falsafasining muammo va yunalishlari. Toshkent.: Universitet, 2013. -160 b.
38. Saifnazarova I.S. Iktisodiy va ma'naviy manfaatlar uygunligi va barkamol inson tarbiyasi. -T.: Yangi asr avlodi, 2002. -19 b.
39. Sartr J.P. Filosofskiy pesyt. - M.: 1997
40. Skirbek G., Gile N. Falsafa tarixi. - Toshkent: Shark, 2002.
41. Sorokin P.A. Chelovek, sivilizatsiya, obshchestvo. M., 1992
42. Sulaymonova F. Sharq va G'arb. - Toshkent: Shark, 1997y.
43. Tuychiyev B.T. Filosofiya, psixologiya, pravosoznaniye: problema vzaimosvyazi. // Xukuk., Pravo, a'u. 2000 / №2
44. Tuychiyev B.T. Xukuk falsafasi. T., 2004.
45. Fromm e. Imet ili byt. - M.: 1990.
46. Farobiy Fozil odamlar shaxri. T., 1993
47. Xanazarov K.X. K probleme filosofii yazyaka. T.: O'zbekistan, 2007, - 136.
48. Xanazarov K.X. Globalashuv va til falsafasi. Toshkent: Falsafa va xuquq

- instituti nashriyoti, 2009. 136 b.
49. Xristomatiya po istorii filosofii. V 3 ch. -M., 1997
50. Shark. falsafasi. M Toshkent, 2006.
51. Shamsutdinov R. O'zbekistonda sovetlarni kuloklashtirish siyosati va uning fojiali oqibatlari. - T.: Shark, 2001. - 368 b.
52. Shoniyozov K. O'zbek xalqining shakillanish jarayoni. -T. Shark, 2001 - 464 b.
53. Shpengler O. Zakat evropy. -M.: Mysl, 1993.
54. Ergashev F., Obidov D. Milliy ta'lim tarixidan. T. Akademiya, 1998. -77 b.
55. Yung K. Psixologicheskiye tipy. -M.: 1999
56. Yaspers K. Vsemirnaya istoriya filosofii. -M.: 1996.
57. O'zbekistonda ijtimoiy-falsafiy fikrlar tarixidan lavxalar. - Toshkent. Fan, 1995.
58. O'zbekistonda millatlararo munosabatlar rivoji. Razvitiye mejnatsionalnoy otnocheniy v Uzbekistane - Toshkent. O'zbekistan, 2012. 392 b.
59. O'zbekistan Konstitutsiyasi - buyuk kelajagimiz kafolati. Kontinuasiva O'zbekistana - garantiya nashago velikogo buduyego. T., 2009. -420 b.
60. Kayumov U. Milliy o'zlik (sosiologik tadqiqot natijalari asosida). // Ijtimoiy fikr. Inson xukuklari, 2001. №2 (14). -117-119 b.
61. Kur'oni Karim. tarjima va izohlar muallifi Alouddin Mansur. - Toshkent, Chulpon, 1993.
62. Qaxxorova Sh. Global ma'naviyat - globalashuvning g'ayriy asosi. - Toshkent, 2009.
63. G'arb falsafasi. - Toshkent. Shark, 2004.